זה בורר פרק שלישי סנהדרין ל.

וכל לישני דבי דינא. כל דבריהם היו כתובין בלשון ב"ד ולא היו תתומין אלא שנים: **ולא הוה כתיב בה במוקב אלמא הוינא וחד ליתוהי.** כלומרלרבינו בכתובות (דף כב.) כשלשה שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם: **היינו דריש לקיש.** דאמר [שם:] חזקה אין ב"ד כותבין שטר אלא כדת והכלכה והני וודאי תלמא הוו: **לכיס דין טוענין.** סבורין שיהו שנים כשרים לדון: **כי דינא.** הכל יודעין שאין שנים קרוים ב"ד: **כי דינא דרבנא אשי.** לאיעבו ודאי יהיו שאין ב"ד קרוין בשנים: **ואמר לן רבנא אשי.** לכתוב כך לכיון דהוא היה שם מסתמא לא לזה לפחות משלשה לכתוב. והאי דנקט רב אשי לפי שבית דינו היה לאם בימי רבינא ושניהם סידרו גמרא של תלמוד בבלי כלאמרינן התם בהשוכר את הפועלים (ב"מ פו.) רב אשי ורבינא סוף הורלאה וביומיו נאמרו דברים הללו והוקבעו בגמרא: **בכיס לא אמר כלום.** אינו נאמן לפי שאין בידו ליטלן: **בשדה דבריו קיימין.** דמה לו לשקר אם רוצה טוטלן ונותנן לאותו שהוא מעיד עליו: **אם כמוסר.** אם נראה להם כמוסר דבריו לבניו באמת בלשון צוואה: **כמעבירים.** שהוא מתירא שלא יטלם בחייו או שלא יחזיקוהו כעשיר להוסיף על יגיעותיו: **שכיבת לו אביו.** ולא אמר להו היכן הם: **בעל החלום.** שר המרבה חלומות בגילה: **כך וכך סם.** מגיד לו כמה יש: **לא מעלין בו.** **ויכול להוליאם מקומן**[ב]: **מיכאב היכי כתבינן.** פסק דין במקום שיש מחלוקת ונטו אחרי הרבים: **ולאי.** פליני: **מדבריהם נודבה.** משמע שהיה מחלוקת ביניהם ומתוך דבריהם נודבה: **לשלומי איהו מנתא בהדייהו.** אם טעו השנים וחיינן לשלם מניחם פליני הגי רבנן בדיין השלישי אם ישלם חלקו עמהם: **מאן דאמר ולאי.** כתבינן ולא כתבינן פלוגתייהו דקסבר כולם שוין ואף השלישי ישלם עמהם ולאי לא הוה איהו בהדייהו בתרי לא הוה מיפסיק דינא: **לשלומי איגנו.** לבעל הדין חלקו של דיין שלישי: **למאן דאמר פלוני ופלוני מוכין בו' לא משלמי.** דלהכי כתבינן פלוגתא בהדיא לאודועי דבתרי נגמר דינא ולא קיבלו עלייהו כולי דינא: **הסם קיימי.** הא לא קתני מתני' שיוציאום לאחר ששמעו דבריהם: **עד שיראו שניהם לאחם.** את העדות. ולקמן ליף טעמא: **אין עדותן מתקיימת בב"ד.** לפסוק הדין על פיהם: **עד שיעידו שניהם לאחם.** וקתמא היא ולא ר' יהושע בן קרחה קאמר לה: **לימא דלא כר' נתן.** הא מתני' קתני דלעייליהו לאהלי משום דמתחילה כשבדקוש שמעו דבריו של זה בלא זה: **ור' נחמיה היא.** דאמר בשעת מעשה ומתן הוו מפקי להו לבעלי דינים: **כמאי קמיפלגי.** ת"ק ור' יהושע[ב]: **אמנה דקא דאמר אלאי כו'.** זה אומר בפני אלוהו מנה וזה אומר בפני אלוהו מנה זה לא ראה של זה ונמצא שאין כאן עדות שלם במנה אחד: **ואידך.** מ"מ תרוייהו מקהלי דמנה קא רבי ביה: **והוא עד.** והאי קרא בשני עדים משמעי לגבי קרבן שבועת העדות דאילו הכשיע עד אחד [ב]ולא העידו פטור: **דתניא ממשמע שנאמר כו'.** עד אחד משמע: **ואפקיה רחמנא בלשון חד.** דכתיב והוא עד: **לשבועה אתי.** עד אחד אינו מחייבו ממון אלא שבועה הלכך כשהעיד זה יחידי וזה יחידי לא שייכא תורת ממון בעדותן ולא מצרפינן להו דהא לאו לחייביה ממונא אתו:

ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל[ב] ס"ל. כשמואל קי"ל כדפיר' בריש מכילתין (דף ג:[ב]) וה"פ כשמואל בעלמא ס"ל בתודיעתא שכתבו בהוראה בשנים בלא קנין ובזה אין הלכה כמותו כדאמר לעיל הוה בפני שנים קנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין: **כל שאין בידו.** ליכא למימר דלהמניה במינו דאי בעי שתיק דאין זה מיגו דאי שתיק מנאי התם ולא יבא ליד פלוני: **ואם** כמוסר דבריו קיימין. אין שייך כאן אלא להשביע את בניו: **משום** דמחזי כשיקרא. ומשום לא תלן רכיל אין כאן: בעדות

ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל[ב] ס"ל. כשמואל קי"ל כדפיר' בריש מכילתין (דף ג:[ב]) וה"פ כשמואל בעלמא ס"ל בתודיעתא שכתבו בהוראה בשנים בלא קנין ובזה אין הלכה כמותו כדאמר לעיל הוה בפני שנים קנו מידו כותבין ואם לאו אין כותבין: **כל שאין בידו.** ליכא למימר דלהמניה במינו דאי בעי שתיק דאין זה מיגו דאי שתיק מנאי התם ולא יבא ליד פלוני: **ואם** כמוסר דבריו קיימין. אין שייך כאן אלא להשביע את בניו: **משום** דמחזי כשיקרא. ומשום לא תלן רכיל אין כאן: בעדות

וכל לישני דבי דינא ולא הוה כתב בה במוקב תלתא הוינא וחד ליתוהי סבר רבינא למימר היינו דריש לקיש א"ל רב נתן בר אמי הכי אמרינן משמיה דרבא [א]כל כי האי גוונא [ב]חיישינן לב"ד טועין אמר רב נחמן בר יצחק אי כתב בה בי דינא תו לא צריך ודילמא בית דין חצוף הוא [ג]דאמר שמואל שנים שדנו דיניהן דין אלא שנקראו ב"ד חצוף דכתב ביה בי דינא דרבנא אשי ודילמא רבנן דבי רב אשי כשמואל סבירא להו [ד]דכתיב בו [ה](ואמרנא ליה לרבנא אשי) ואמר לן רבנא אשי [ו]ת"ר [ז]אמר להן אחד אני ראיתי אביכם שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן בבית לא אמר כלום בשדה דבריו קיימין כללו של דבר כל שבידו ליטלן דבריו קיימין אין בידו ליטלן לא אמר כלום [ח]הרי שראו את אביהן שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמוסר דבריו קיימין אם כמעבירים לא אמר כלום [ט]הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ובא בעל החלום ואמר לו כך וכך הן במקום פלוני הן של מעשר שני הן זה היה מעשה [י]ואמרו [יא]דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין: שנים אומרים זכאי כו': מיכתב היכי כתבי ר' יוחנן אמר זכאי ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזכין [יב](ופלוני ופלוני מחייבין) רבי [יג](אליעזר) אמר מדבריהן נודבה פלוני מאי בינייהו איכא בינייהו לשלומי איהו מנתא בהדייהו דלמאן דאמר זכאי משלם ולמאן דאמר פלוני ופלוני מזכין ופלוני ופלוני מחייבין לא משלם ולמ"ד זכאי משלם לימא להו אי לדידי ציתיתון אתון נמי לא שלמיתון אלא איכא בינייהו לשלומי אינהו מנתא דידיה למ"ד זכאי משלמי למ"ד פלוני ופלוני מזכין ופלוני ופלוני מחייבין [יד]לא משלמי ולמאן דאמר זכאי משלמי ולימרו ליה אי לאו את בהדן לא הוה סליק דינא מידי אלא איכא בינייהו משום [טו]לא תלך רכיל בעמך רבי יוחנן אמר זכאי משום לא תלך רכיל ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזכין [טז]ופלוני פלוני מחייבין משום דמיחזי כשיקרא ור' אלעזר אית ליה דמר ואית ליה דמר הלכך [יז]כתבי הכי מדבריהם נודבה פלוני: גמרו את הדבר היו מכניסין כו': למאן אילימא לבעלי דינין התם קיימי אלא לעדים כמאן דלא כרבי נתן דתניא [יח]לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהן כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר [יט]אפילו בזה אחר זה ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהן כאחד רבי נתן אומר [כ]שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו לא לעולם לבעלי דינין ורבי נחמיה היא דתניא רבי נחמיה אומר [כא]כך היה מנהגן של נקיי הדעת שבירושלים מכניסין לבעלי דינין ושומעין דבריהן ומכניסין את העדים ושומעין דבריהם ומוציאין אותן לחוץ ונושאין ונותנין בדבר [כב](גמרו את הדבר מכניסין אותן כו') והתניא גמרו את הדבר מכניסין את העדים והיא דלא כרבי נתן גופא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה במאי קמיפלגי איבעית אימא [1]קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא אמנה דקא מסהיד האי לא קא מסהיד האי ומנה דקא מסהיד האי לא קמסהיד האי ואידך אמנה בעלמא תרוייהו קמסהדי ואיבעית אימא קרא דכתיב [2]והוא עד או ראה או ידע [כג]ותניא ממשמע שנאמר [3]לא יקום עד איני יודע שהוא אחד מה תלמוד לומר אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרט לך הכתוב אחד ואפקיה רחמנא בלשון חד למימר עד דחזו תרוייהו כחד ואידך והוא עד או ראה או ידע מ"מ: ואין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו. במאי קמיפלגי איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא אב"א סברא מר סבר עד אחד [4]כי אתי לשבועה אתי לממונא לא אתי ואידך אטו כי אתו בהדי הדדי בחד פומא קא מסהדי אלא מצרפינן להו הכא נמי ליצרפינהו ואיבעית אימא קרא [2]אם לא יגיד ונשא עונו ודכולי

ודכולי

הא כי אם נמצא ששנו וחייבין לשלם לדברי ר' יוחנן משלם גם הוא עמהן. לריש לקיש כו'. ואסיק' לר' יוחנן משום לא תלך רכיל כלומר שלא יבא הבעל דין לשמוע איכה לזה המחייב. ריש לקיש סבר אם לא תפרש המחייב אלא סתם מתראה כי כולן מזכין וזהו שקר ר' אלעזר חייש משום לא תלך רכיל ומשום מדבר שקר תרחק הלכך כותב מדבריהן נודבה פלוני. ירושלמי כיצד דנין הדיינין ישיבין והנידונין עומדין והתובע פותח דבריו שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם. ר' יוחנן בשם ר' יגאי החובע תובע והנתבע משיב. והדיין מכריע. א"ר סימון וצריך לשנות שענותיהן שנאמר ויאמר המלך זאת אומרת זה בני החי ובנך המת וזאת אומרת זה בני החי ובנך המת וזאת אומרת רב הונא מיקל בדיינא דאמר מקבלין עליכון חד כבי תרי אלא ייסורין איגון וכד הוה ידע זכו לבר נש ולא הוה ידע ליה הוה פתח ליה על שם פתח פיך לאלם. סוגיא דשמעתא הרי למדנו שהאשה לא דנה ולא מעידה וצריכין העדים והדיינין שלא יהו קרובין זה לזה ולא קרובין לדיינין וכן צריכין בו עדים על כל סימן וסימן. וכן בי עדים על כל חתימה וחתימה מעדי השטר (וכל) [וכן] בי עדים על כל שנה ושנה בשני חזקה. אדם ששלחו ב"ד אחריו ג' פעמים ולא בא ר' יהושע אומר מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ועבדין ליה פסק דין כהדא כתנא דמן ושבק יתהי לה' יאשיה וקביל ר' אלעזר סהדי בלא אפוי וזכי לר' יאשיה ולא עוד אלא דשבק ספרין וכתב ר' אלעזר ליתהו ספרין שוכתה בהן ארץ ישראל אין מוציאין אותן חוצה לארץ. גמרו את הדין מכניסין אותן גדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי. למי מכניסין ראסק' לבעלי הדין. כדתניא אמר ר' נחמיה כך היה מנהג אנשי ירושלים מכניסין בעלי הדין ושומעין דבריהן ומוציאין אותן לחוץ ונושאין ונותנין בדין. גמרו הדין. מכניסין בעלי הדין. גדול שבדיינין אומר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב. ואקשינן והא תניא גמרו הדין מכניסין את העדים ושונין הויא דלא כר' נתן דאמר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו התניא אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד. ר' יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה ואין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד אתאן לת"ק ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו במאי פליגי איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא. איבעית אימא סברא תנא קמא סבר אי מסהיד האי דחזא דאוזיף פלוני מנה מפלוני כחד בנינסן ואידך מסהיד בתרי בנינסן אשתבח דאמנה דמסהיד האי לא מסהיד האי. ור' יהושע בן קרחה סבר תרוייהו מסהדי דהאי דאוזיף מינאי מנה. קרא דכתיב

מסורת הש"ס

א) [כתובות כח. וש"נ], ב) [לעיל ג. ה: לקמן פז: כתובות כב. ג] [רש"ל מ"ז], ד) [תוספתא מ"ש פ"ה], ה) [תוספתא מ"ש פ"ה ע"ס], ו) [ירושלמי יג: [ניעין נב.], ז) [נ"ל פלוגי מחייב], ח) [נ"ל מלעזר], ט) [מ"מ. ופלוגי מחייב]. י) [ניעין לג:] [כתובות כו: ב"מ לב. קפה. [תוספתא פ"ה], כ) [רש"ל מ"ג, ל) [נרכות ד: וש"נ], מ) [סוטה כ: לא:], נ) [יבמות. רש"ס], ס) [נכנ"י ממתקומן], ע) ולא הביה כל"ל [רש"ל ועי' רש"ס], פ) [נ"ה לרבא].

תורה אור השלם

1. לא תלך רכיל בעמיך לא תעמד על דם רעך אני יי: ויקרא יט טז
2. וְנֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד אוֹ רָאָה אוֹ יָדָע אִם לוֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ: ויקרא ה א
3. לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכֹל עָוֹן וְלְכֹל חֲטֹאת בְּכָל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר: דברים יט טו

גליון הש"ם

גמ' ואמרו דברי חלומות. עי' בסוכה מסכ"ן מ"כ סי' קכח: שם כי אתי לשבועה אתי. ע' טורי אבן פ"ג דר"ה כג ע"ב ד"ה ומנימר':

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה נמלי וכו' ור' יהושע ב"ק הפ"ד:

מוסף רש"י

בית דין חצוף. שפגרו על תקנת חכמים (לעיל ג.), עד שיראו שניהם כאחד. את העדות לאמיתו אחד אומר בפני הלוהו ואחד אומר בפני הודה לי עליו (כתובות כו:). אפילו בזה אחר זה. אחד אומר ביום ראשון לוה פלוני מפלוני מנה ואחר אומר ביום שני ראיתיו גם אני שלוה ממנו. דמכל מקום אמנה קא מסהדי, ות"ק סבר אמנה דקא מסהיד אלאי לא קא מסהיד אלאי, וה"ל לגבי מנה אלאי עדות (רשב"ם ב"ב לב.). ואין עדותן מתקיימת. לתתקבל בב"ד ואפילו ראו שניהם כאחד, ופלוגתא אחריתי היא ולא ר' יהושע בן קרחה קאמר לה (כתובות כו:). עד שיעידו שניהם כאחד. בפני ב"ד (רשב"ם ב"ב לב.). ממשמע שנאמר לא יקום עד. ולא נאמר עדים, אלא יודע לאחד קאמר, אלא מדאצטרך לאיתמר אחד, שמע מינה דעד אינם משמע, דאיתו אלא לגזון עדות ויסתם עדות אינם (סוטה ב:).

עין משפט נר מצוה

סוג א ב מיי' פ"ז מהל' טוען ונטען הלכה ד' סמג עשין לא טוש"ע ח"מ סי' לט סעיף יב:
סוד ג מיי' פ"ז מהל' זכיה הלכה ו (ומיי' פ"ז מהלכות מעשר) סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' רנה סעיף ח:
סוה ד מיי' שם הלכה ה טוש"ע שם סעיף ז (ובכ"מ לנמקם עוד בכ"מ דף רמ.):
סוו ה מיי' שם הלכה ז (ופ"ו מהל' מעבר שני הל"ו) טוש"ע שם סעי' ט:
סוז ו טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף ג בהגה"ה ועיין בטור:
סוח ז מיי' פכ"ב מהל' מהלוה הלכה ח סמג עשין נמ טוש"ע ח"מ סי' יט סעיף ב:
סוט ח מיי' פ"ד מהל' עדות הלכה ב סמג עשין קיז טוש"ע ח"מ סי' ל סעיף ו:
סי יט סעיף ח:

רבינו חננאל

דכל אודיתא צריך למימר לזו לסהדי כתובו ההוא אודיתא דהוה כתיבה דוכרן פתגמי וכל לישני דבי דינא ולא הוה כתיב במוקב תלתא כו' ואסיק' כל כי האי גוונא חיישינן לב"ד טועין ואי כתיב בה אמר לן פלוני או אמרנו לפלוני דברים מוכיחין כי ג' היו לא חיישינן לב"ד טועין. אמר אחד ראיתי אביכם שהטמין מעו בשידה תיבה ומגדל ואמר של פלוני הן של מעשר שני הן בבית לא אמר כלום בשדה דבריו קיימין. כללו של דבר כל שבידו ליטלן כגון השדה שאלו רצה ליטלם היה יכול ליטלן דבריו קיימין כל שאין בידו ליטלן לא אמר כלום. ירושלמי ר' אסי כשם ר' יוחנן אם היה מתכוין למסור להן עדות עדותן קיימת. הרי שראו אביהן שהטמין מעות בשידה תיבה ומגדל. אמר של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמוסר דבריו א"ל הן יכול ליתן למי שאמר אביהן. כי של פלוני הן. ואם כמעבירים הרי הן שלהן וכן הלכה. הרי שהיה מצטער על מעות מעשר שני שהניח לו אביו. בא בעל החלום וא"ל כך וכך הן ובמקום פלוני הן. זה היה מעשה ואמרו דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין: **מתני'** היו מכניסין את השני ובודקין אותו נמצאו דבריהן מכוונים נושאין ונותנין בדבר. שנים אומרים זכאי ואחר אומר חייב זכאי כיצד כותבין ר' יוחנן אמר יצא פלוני זכאי ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מזכין ופלוני ומחייבין ר' אלעזר אומר סתם כותב מדבריהן נודבה פלוני. ואמרינן [מאי] ביניהו ואתו למימר איכא בינייהו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com